

Sosyal Girişimcilik Eğitiminde Gönüllü Kuruluşlar

Eda COŞKUN,¹

Muammer SARIKAYA²

Özet

Günümüz toplumlarında hızla artan sosyal sorunlarla mücadelede yenilikçi çözümlere ihtiyaç duyulmaktadır. Sosyal girişimcilik, bu ihtiyaç noktasında ortaya çıkmış, sosyal sorunlara sürdürülebilir çözümler üreten, bu çözümleri uygulayan ve bunun sonucunda sosyal fayda oluşturan bir konudur. Sosyal girişimcilik, topluma hizmet eden üç ana sektör olan kamu, özel ve üçüncü sektör kuruluşlarında uygulanmaktadır. Bu sektörlerde gerçekleştirilen sosyal girişimcilik uygulamalarının sayısının artması ve sektörler arası işbirliklerinin çoğalması ile birlikte sosyal girişimcilik eğitimi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Üç ana sektör, eğitim verme açısından değerlendirildiğinde, sosyal girişimcilik eğitimi vermede öne çıkan kuruluşun üçüncü sektör alanında faaliyet gösteren gönüllü kuruluşlar olduğu görölmektedir.

Bu kapsamda çalışmanın amacı, son zamanlarda giderek öne çıkan sosyal girişimcilik eğitiminin önemini ve bu eğitimin gönüllü kuruluşlar aracılığıyla verilmesinin bireysel ve toplumsal faydalarını ortaya koymaktır.

Anahtar Kelimeler: *Gönüllü Kuruluşlar, Sosyal Girişimcilik, Sosyal Girişimcilik Eğitimi*

¹ Eda Coşkun, edacoskun77@hotmail.com

² Doç. Dr., İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Yalova Üniversitesi, Türkiye, smuammer@gmail.com

Abstract

In today's societies, innovative solutions are needed in order to struggle with increasing social problems. Social entrepreneurship, which finds sustainable solutions for social problems, practices these solutions, and creates social value, has arisen because of this need. Social entrepreneurship is applied in public, private and third sector institutions which are three main sectors serving to society. With the increasing number of social entrepreneurship applications carrying out in these sectors, the need for social entrepreneurship education has arisen. When three main sectors are evaluated in terms of giving education, it is seen that voluntary organizations, which are part of third sector, are prominent organizations regarding giving social entrepreneurship education.

In this context, the aim of the study is to reveal the importance of social entrepreneurship education that is recently outstanding and individual and social benefits of giving this education through voluntary organizations.

Key Words: *Voluntary Organizations, Social Entrepreneurship, Social Entrepreneurship Education*

GiriŐ

Günümüzde, sosyal sorunlar artış göstermekte ve buna bağlı olarak sosyal sorunlar için çözümler arayışları sürmektedir. Karşılaşılan sorunların çeşitli oluşu ve küresel boyutta birçok toplumu etkilemesi, üretilen çözümlerin etkili ve sürdürülebilir olmasını gerektirmektedir. Son yıllarda, sosyal sorunların sürdürülebilir şekilde çözülmesi noktasında sosyal girişimcilik ön plana çıkmaktadır.

Sosyal girişimcilik, sosyal sorunların farkında ve değişim yaratma amacıyla olan girişimcilerin, mevcut veya muhtemel sosyal sorunlara yönelik ürettikleri çözümlerin sosyal fayda oluşturma hedefiyle uygulanması sürecidir. Sosyal girişimciliğin temel amacı sosyal sorunları çözmek ve bu yolla sosyal kalkınmaya katkı sağlayarak toplumsal değişim yaratmaktır. Bu nedenle, sosyal girişimcilik topluma hizmet eden kamu, özel ve üçüncü sektör kuruluşlarının ilgisini çekmekte ve bu sektördeki kuruluşların sosyal girişimciliği bünyelerine katma konusundaki istek ve çabaları gün geçtikçe artmaktadır. Sosyal girişimciliğin tüm sektörlerde var olması sürdürülebilir sosyal kalkınma için oldukça önemli olmakla birlikte; bireylerin sosyal girişimciliğten haberdar olarak

yetişmesi ve bu konuda sorumluluklar alması da önemlidir. Bu noktada, sosyal girişimcilik eğitime ihtiyacı duyulmaktadır.

Sosyal girişimcilik eğitiminin amacı sosyal sorunlara duyarlı, empati yapabilen, yenilikçi ve girişimci bireyler yetiştirmektir. Bu amaç doğrultusunda okullarda verilen sosyal girişimcilik eğitimlerinin yanı sıra özel, kamu ve üçüncü sektördeki kuruluşlardan bazıları da sosyal girişimcilik eğitimi vermektedir. Sosyal girişimciliğin herkes için ulaşılabilir olması için ise sosyal girişimcilik eğitiminin gönüllü kuruluşlar aracılığıyla verilmesi oldukça önemlidir. Gönüllü kuruluşların, çalışmalarını kâr amacı gütmeyen gönüllülük esasına dayalı olarak gerçekleştirmesi, sosyal sorunlara sürdürülebilir çözümler üretmesi ve toplumu bilinçlendirme konusunda etkin rol oynaması; bu kuruluşların sosyal girişimcilikle olan uyumunu göstermektedir. Bu bağlamda, gönüllü kuruluşların sosyal girişimcilik eğitimi verme konusunda çalışmalar yapması ve bu alanda uzmanlaşması hem gönüllü kuruluşların sağladığı sosyal faydayı artırma hem de toplumsal gelişime destek olma potansiyeli taşımaktadır.

1. Sosyal Girişimcilik Kavramı

Sosyal girişimcilik, terim olarak yeni ve gelişmeye devam eden bir kavramdır. Bu nedenle, sosyal girişimciliğin kabul edilmiş genel bir tanımı bulunmamakta, kavramla ilgili çeşitli tanımlar yapılmaktadır. Yapılan tanımlarda, sosyal girişimciliğin uygulama alanı olarak farklı sektörler bağlamında ele alındığı görülmektedir. Örneğin, sosyal girişimciliğin kamu sektöründe yoğunlaştığını savunan Waddock ve Post (1991)'a göre sosyal girişimcilik, kıt kamu kaynaklarının mevcut yapısında büyük değişiklikler gerçekleştirme amacıyla bir kamu kuruluşu oluşturulması veya geliştirilmesidir. Sosyal girişimciliğin kâr amacı gütmeyen örgütlerde gerçekleştirilebileceğini savunan Leadbeater (1997)'a göre sosyal girişimcilik kâr elde etme amacından ziyade belli bir dezavantajlı grubun yararı için sosyal amaçları yerine getirirken girişimcilik davranışını kullanmaktır. Dees (1998) ise sosyal girişimciliği tanımlarken, özel sektör ve kar amacı gütmeyen sektörde veya ikisinde de uygulanabilecek sosyal amaçlı yaratıcı bir faaliyet olduğunu belirtmiş ve sosyal girişimciliğin özel sektör veya üçüncü sektörde uygulanabileceğini vurgulamıştır. Sosyal girişimciliğin kamu ve üçüncü sektörde gerçekleştirilebileceğini savunanlardan farklı olarak Light (2009) sosyal girişimciliğin

tüm sektörlerde yapılabileceği görüşünü öne sürmüş ve sosyal girişimciyi önemli sosyal sorunlara işaret eden, yenilikçi fikirleri ile sürdürülebilir ve büyük çaplı bir değişim gerçekleştirilmeyi amaçlayan kişi, grup, örgüt veya örgüt birliği olarak tanımlamıştır.

Yukarıda verilen tanımlardan da anlaşılacağı üzere sosyal girişimcilik farklı şekillerde ele alınabilir. Kamu alanında sosyal girişimcilik, kamu kurumlarının sahip olduğu iş tanımına ek olarak, hizmet verdiği toplum için daha faydalı olabilecek faaliyetlere odaklanması ile mümkün olabilmektedir. Kamuda sosyal girişimcilik, müşterek veya bireysel olarak ortaya konulabilmektedir (Kümbül-Güler, 2010: 41-42). Günümüzde birçok kamu kuruluşunda sosyal girişimcilik faaliyetleri gerçekleştirilmekte, bu kapsamda eğitim programları düzenlenmektedir.

Özel sektör işletmelerinde sosyal girişimcilik, sosyal sorumluluk kapsamında yürütülen faaliyetler olarak değerlendirilebilmektedir (Demir, 2014). Sosyal girişimcilik aracılığı ile özel sektör işletmeleri itibar kazanmakta, sosyal misyonlarını gerçekleştirmekte, toplumsal gelişime katkı sağlamakta ve buna bağlı olarak kâr elde edebilmektedirler.

Bu çalışmanın odaklandığı alan olan gönüllü kuruluşların da içinde bulunduğu üçüncü sektör ise kamu ve özel sektörün dışında kalan tüm kuruluşları kapsayan bir kavramdır. Üçüncü sektördeki kuruluşların faaliyet alanlarının geniş olması, doğrudan topluma hizmet etmesi, faaliyetlerinin toplumu geliştirme odaklı olması, toplumda var olan sorunları çözmek için merkezler oluşturması ve genel olarak kâr amacı gütmemesi bu sektörün sosyal girişimcilikle olan ortak noktalarını göstermektedir.

Sosyal girişimciliğin kamu, özel ve üçüncü sektörde gerçekleştirilmesiyle, bu sektörlerde bulunan kuruluşların her biri, farklı şekillerde sosyal yeniliklerin geliştirilmesine ve uygulanmasına katkıda bulunmaktadır (Çetindamar vd., 2010: 1). Gönüllü kuruluşların sosyal girişimcilik eğitimi vererek bireylere sosyal girişimcilik becerisi kazandırması da bu katkılardan biridir.

2. Sosyal Girişimcilik Eğitimi

Sosyal girişimcilik, son yıllarda özel, kamu ve üçüncü sektörde hızlı bir şekilde ortaya çıkmaktadır (Johnson, 2000:1). Sosyal girişimciliğin bu sektörlerde

gerçekleştirilmesi kavramın bilinirliğinin artmasına katkı sağlamakta, bu da sosyal girişimciliğe olan ilginin artmasına neden olmaktadır. Sosyal girişimciliğin kamu, özel ve üçüncü sektör kuruluşlarında ilgi görmesi ve uygulanması, sosyal girişimcilere olan ihtiyacı artırmaktadır. Bu üç ana sektörde çalışan bireylerin sosyal girişimcilik vizyonuna sahip olması, sosyal girişimciliğin etkili bir şekilde gerçekleştirilerek sosyal faydaya dönüşmesini kolaylaştırmakta ve kuruluşlara yarar sağlamaktadır. Bu bağlamda, yeni nesillerin sosyal girişimcilik becerisine sahip olarak yetiştirilmesi ve bireylerde sosyal girişimcilik farkındalığı oluşturulması için sosyal girişimcilik eğitimine ihtiyaç duyulmaktadır.

Sosyal sorunların farkında olma, mücadelelilik ve azim, sorumluluk ve risk alma, yaratıcılık, fırsatları sezme, başkalarıyla çalışabilme, araştırma yapma ve kendini geliştirme arzusunda olma (Denizalp, 2007: 9) sosyal girişimcinin sahip olması gereken özelliklerdir ve sosyal girişimcilik eğitimi bu özellikleri bireylere kazandırmak amaçlı uygulanan bir eğitim yaklaşımıdır. Sosyal girişimciliğin merkezinde başkalarına fayda sağlayacak fikirleri denemeye istekli olma yer almaktadır. Bu nedenle sosyal girişimciler teoriye bağlı olarak değil deneyime bağlı olarak öğrenirler (Bornstein ve Davis, 2010: 81). Bu doğrultuda, sosyal girişimcilik eğitiminin merkezinde de bireylere deneyimleme yoluyla öğrenme fırsatını sunmak bulunmaktadır. Girişimcilik becerisinin bireye teorik olarak öğretilmesinin mümkün ve kalıcı olmadığı birçok çalışmada savunulan bir çıkarım olmuştur. Bu nedenle, hem sosyal hem de ekonomik alanda verilen girişimcilik eğitimlerinde, gelecek dönemlerde önemli olacak becerilerin bireye etkinlikler yoluyla öğretilmesinin gerektiği savunulmaktadır. Bu bağlamda, eleştirel düşünme, takım çalışması, yaratıcılık, iletişim, yenilikçilik ruhu bireye kazandırılması gereken temel becerilerin başında gelmektedir (Marques ve Albuquerque, 2012: 59).

Okullarda verilen deneyime dayalı sosyal girişimcilik eğitimi ile yeni sosyal girişimcilerin yetiştirilmesi mümkün görülmektedir. Bununla ilgili olarak, Bornstein ve Davis (2010: 85) bireylerin sosyal girişimciliği tanımaları ve sosyal girişimci olabilmeleri için okullarda neler yapılabileceğini detaylı olarak ele almışlardır. Onlara göre, öğrencilerin değişim yaratmaları konusunda cesaretlendirilmesi, gençlerin sosyal sorunlara nasıl müdahale edildiğini öğrenmesi, sosyal girişimcilikle ilgili örnek olay çalışmalarının okul derslerine ilave edilmesi, öğrencilerin sosyal girişimcilik projelerine katılarak öğrenmelerinin desteklenmesi ve cesaretlendirilen ve ödüllendirilen davranış

eitliliğinin geniŐletilmesi geleceğin sosyal giriŐimcilerini yetiştirmek için okulların yapabileceklerinden birkaçıdır.

Sosyal giriŐimcilik eğitimi sayesinde bireylerin toplumsal farkındalığının artması, yaratıcı dűŐünme becerilerinin geliŐmesi, sorunlara çözüm bulma ve bulduğu çözümleri deneme cesaretini göstermesi, deđiŐim yaratmaya istekli olmaları ve sosyal kalkınmaya destek olmaları mümkündür. Bu bağlamda, bireylere bu becerileri kazandırmaya yönelik eğitimler veren okulları sektörün farklı kesimlerinden kuruluşların desteklemesi hem verilen sosyal giriŐimcilik eğitiminin niteliğini artırmak hem de yarının sosyal giriŐimcilerini yetiŐtirmek açısından oldukça önemlidir. Sosyal fayda yaratma amaçlı faaliyetler gerçekleŐtiren gönüllü kuruluşların, yeni sosyal giriŐimcilerin yetiŐtirilmesini desteklemesi ise yapacağı en önemli sosyal fayda faaliyetlerinden biri olarak görülebilir.

3. Gönüllü Kuruluşlarla Sosyal Girişimcilik Eğitimi

Gönüllü kuruluşlar sosyal yapıda oldukça önemli bir role sahiptirler. Gönüllü kuruluşların sosyal yapıdaki rolünün önemli oluşu sadece sunduğu hizmete bağlı değil, gönüllü kuruluşların sosyal birlikteliğin güçlü kaynağı olarak çalıŐmasına, insanları bir araya getirmesine, topluluklar arası iletişim ağı oluŐturmasına ve tüm bu sebeplerle toplumu bir arada tutmasına da bağlıdır (Hussey ve Perrin, 2003: 6). Gönüllü kuruluşlar ülkenin demokratikleŐme ve kalkınmasında önemli rol oynamakta ve gün geçtikçe hem sayı hem de nitelik bakımından çeŐitlenmektedir (Ersen vd, 2010: 4). Önemini günden güne artıran gönüllü kuruluşların tanımı konusunda çeşitli görüşler olmakla birlikte, gönüllü kuruluşlar en genel anlamda hiçbir maddi menfaat beklentisi olmayan gönüllü insanların, önemli gördükleri toplumsal amaçlara hizmet etmek ve toplumsal ihtiyaçlara cevap vermek için oluşturdukları kuruluşlar (Ateş ve Nohutçu, 2006: 249) olarak tanımlanabilir.

Topluma hizmet eden her kuruluş ise gönüllü kuruluş sayılmamaktadır. Bir kuruluşun gönüllü kuruluş sayılabilmesi için belirli özellikleri içinde barındırması gerekmektedir. Anlamli ve sürekli bir yapıya sahip olmak, kamu sisteminin bir parçası olmamak, yöneticilerine ya da üyelerine kâr dağıtmamak, öz yönetime sahip olmak, gönüllülük esasına dayalı olmak ve toplumsal amaçları desteklemek (Öner, 2003: 1) bir

örgütün gönüllü kuruluş sayılabilmesi için gerekli olan temel özelliklerdir. Bu özelliklere sahip olan gönüllü kuruluşların sosyal yapı içinde gerçekleştirmeyi amaç edindiği bazı işlevler bulunmaktadır. Bu işlevler, gönüllü kuruluşların sürekliliğini koruyabilmesi ve topluma sağladığı faydanın artırılması açısından oldukça önemlidir. Hizmet ve ortak çıkar sağlama, toplumsal konuları takip etme ve kamu politikasını etkileme, kendine yetme veya dayanışma ve kaynak ve koordinasyon sağlama (Ateş ve Nohutçu, 2006: 250) gönüllü kuruluşların temel işlevleri olarak görülmektedir.

Gerekli özellikleri içinde barındıran ve işlevlerini yerine getiren gönüllü kuruluşların toplumsal katkıları oldukça fazladır. Gönüllülük esasıyla yapılan faaliyetlerin topluma sağladığı katkılardan bazıları şu şekilde sıralanabilir (Wu, 2011:4):

- Farklı sektörler arasındaki iletişim bağlarını güçlendirir,
- Daha güvenli ve güçlü bir toplumun oluşturulmasına yardımcı olur, topluluklar arası sosyal iletişimi artırır,
- İnsanların sivil katılımında daha etkin olmalarını destekler,
- İnsanları kamu yararına çalışma konusunda cesaretlendirir,
- Gençlerin eğitim performanslarını yükseltmelerine yardımcı olur,
- Çevresel konularda liderlik yapar,
- Kişilerin öz saygılarını yükseltir, çeşitli becerilerini geliştirir.

Hem toplumsal hem de kişisel faydalar içeren gönüllülük faaliyetlerinin etki alanı oldukça geniştir. Bu nedenle gönüllü kuruluşların gerek kendi içinde gerekse kamu ve özel sektörde yaptığı bilinçlendirme ve farkındalık çalışmaları bu etkinin artırılabilmesine olanak sağlamaktadır. Bu bağlamda, herkese ve her kesime eğitim verebilme potansiyeli taşıyan gönüllü kuruluşlar aracılığıyla sosyal girişimcilik eğitimi vermek ve yeni sosyal girişimciler yetiştirmek oldukça önemlidir. Bu önemi kavramış olan ve bu doğrultuda bireylere sosyal girişimcilik eğitimi sunmayı amaçlamış dünya genelinde ve ülkemizde gönüllü kuruluş örnekleri bulunmaktadır. Bu kuruluşların amacı bireylerin sosyal girişimcilik becerilerini desteklemek ve toplum için yeni sosyal girişimciler yetiştirmektir. Bu alanda eğitim veren gönüllü kuruluşlardan birkaçını amaçlarıyla birlikte şu şekilde açıklamak mümkündür:

- TEMA (Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı): TEMA vakfı, yeni neslin, doğa ve doğa olaylarına eleştirel bakabilme, sorunların çözümüne yönelik fikirler geliştirebilme ve bu doğrultuda araştırma

ve sorgulama yapabilme yeteneklerini geliştirmek amaçlı bir eğitim programı hazırlamıştır. Hazırlanan program okullarla işbirliği yapılarak uygulanmakta ve minik tema, yavru tema, ortaokul tema ve lise tema olmak üzere yaş gruplarına özel etkinlik planları sunmaktadır. Bu eğitimi alan öğrencilerin, bütün yaşam biçimlerine empati geliştiren, sürdürülebilirliği bir yaşam ilkesi olarak benimsemiş, doğaya bir bütün olarak bakabilen ve davranışlarının doğaya olan etkilerinin farkında bireyler olmaları muhtemeldir (<http://www.tema.org.tr>).

- Points of Light: Gönüllüler, şirketler ve kâr amaçsız kuruluşlar için birçok alanda destek sunan bir gönüllü kuruluş olan Point of Light, bireylerin sosyal girişimcilik becerilerini desteklemek, sosyal girişimcilik fikirlerini şekillendirmek ve bu fikirlerini uygulamalarına yardımcı olmak için eğitim ortamları sunmaktadır (<http://www.pointsoflight.org>)
- YES (Young Enterprise Scotland): Genç Girişim İskoçya gönüllülük esasıyla çalışan ve 5 ila 25 yaş arasındaki gençlerin girişimcilik becerilerini geliştirmeyi amaçlayan bir kuruluştur. Hazırlamış oldukları eğitim programı ve oluşturdukları eğitim çevreleri ile gençlerin yaşayarak öğrenmelerine fırsat vermekte ve onları girişimcilik konusunda bilinçlendirmektedir. Geliştirdikleri projelerle okullara, öğretmenlere ve öğrencilere ulaşan kuruluş, öğrencilerin girişimsel düşünme becerilerini destekleme yoluyla kendine güven, öz saygı, kişisel gelişim ve liderlik özelliklerini geliştirmeyi hedeflemektedir (<http://www.yes.org.uk>).

Sosyal girişimcilik eğitiminin gönüllü kuruluşlar aracılığıyla verilmesi konusunda çalışmalar olmakla birlikte bu konudaki girişimlerin daha ziyade özel sektördeki kuruluşlarda yoğunlaştığı görülmektedir. Gönüllü kuruluşlarda verilen sosyal girişimcilik eğitiminin ise toplumdaki her kesime ulaşma kapasitesi bulunmaktadır. Bu sebeple, gönüllü kuruluşların çeşitli alanlarda sosyal girişimcilik farkındalığı oluşturması ve yeni sosyal girişimcilerin yetiştirilmesini desteklemesi önemli görülmektedir.

Sonuç ve Değerlendirme

Sosyal girişimcilik günden güne bilinirliğini artırmakta ve gelişmektedir. Farklı sektördeki kuruluşların ilgisini çekmesi, çeşitli kuruluşlar tarafından uygulanmaya çalışılması ve yükselen bir değer olması sosyal girişimciliğin yaygınlaşmasına katkı sağlamaktadır. Sosyal girişimciliğe olan ilginin ve farkındalığın artması, sosyal girişimciliğin sağladığı yararlardan faydalanma isteği oluşturmaktadır. Bu bağlamda, bu faydanın artırılması ve sürdürülebilir olması bireylerin sosyal girişimcilik vizyonuna sahip olmasını gerektirmekte ve sosyal girişimcilik eğitimine ihtiyaç duyulmaktadır.

Sosyal girişimcilik eğitimi, bireyleri birçok açıdan destekleyerek becerilerini geliştirmekte ve onları değişim yapma konusunda cesaretlendirmektedir. Sosyal girişimcilik eğitiminin birçok bireye ulaşması ise bu eğitimin toplum odaklı çalışan kuruluşlar tarafından desteklenmesi ile mümkün olabilmektedir. Bu açıdan bakıldığında, sosyal girişimcilik eğitiminin gönüllü kuruluşlar aracılığıyla verilmesinin bu eğitimin etki alanını ve gücünü genişletme potansiyeli taşıdığı ifade edilebilir.

Gönüllü kuruluşların çalıştığı alanla ilgili kendi bünyesinde sosyal girişimcilik eğitimi vermesi ya da bu konuda okullarla ve farklı kuruluşlarla işbirliği yapması hem bireylerin hem de gönüllü kuruluşların işlevini artıracaktır. Sosyal girişimcilik faaliyetleri değerlendirildiğinde, bu faaliyetlerin sosyal yapıyı güçlendirdiği, insanlar arasındaki iletişimi kuvvetlendirdiği ve sosyal kalkınmaya destek sağladığı görülmektedir. Gönüllü kuruluşların da bu amaçlarla faaliyetlerini gerçekleştirdiği düşünüldüğünde, gönüllü kuruluşlar ve sosyal girişimcilik arasında önemli bir işbirliği potansiyeli olduğu ifade edilebilir. Bu bağlamda, gönüllü kuruluşların sosyal girişimcilik eğitiminde rol almasının sosyal girişimciliğin bireysel ve toplumsal faydalarını artıracığını söylemek mümkündür.

Kaynakça:

- Ateş, H. ve Nohutçu, H. (2006). Kamu Hizmeti Sunumunda Gönüllü Kuruluşlar ve Devlet. *SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*. 6 (11): 245-276.
- Bornstein, D. and Davis, S. (2010). *Social Entrepreneurship: What Everyone Needs to Know*. New York: Oxford University Press.
- Çetindamar, D., Tatal, E., Titiz, S. ve Taluk, Ş. (2010). Sosyal Girişimcilik Ajanları: Sosyal Girişimciler. *Social Entrepreneurship Conference 4 June, 2010, İstanbul*. www.sosyalinovasyonmerkezi.com.tr/yayin/2020100002.pdf, Erişim: 16.07.2015
- Dees, G. (1998). *The Meaning of Social Entrepreneurship*. Kauffman Center for Entrepreneurial Leadership. Ewing Marion Kauffman Foundation Working Paper.
- Demir, Ö. (2014). "Sivil Toplum Kuruluşları", "Sosyal Girişimcilik", " Kurumsal Sosyal Sorumluluk" ve "Sosyal İşletme". *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 2, Sayı: 6, ss. 347-356.
- Denizalp, H. (2007). *Toplumsal Dönüşüm İçin Sosyal Girişimcilik Rehberi*. Ankara: Odak Ofset Matbaacılık.
- Ersen, T. B., Kaya, D. ve Meydanoğlu, Z. (2010). Sosyal Girişimler ve Türkiye. *İhtiyaç Analizi Raporu*. İstanbul: TÜSEV Yayınları.
- Hussey, D. E. and Perrin, R. (2003). *How to Manage a Voluntary Organization: The Essential Guide for the Not-for-profit Sector*. Kogan Page Publishers.
- Johnson, S. (2000). Social Entrepreneurship Literature Review. *Research Associate Canadian Centre for Social Entrepreneurship*, November, pp.1-17.
- Kümbül-Güler, B. (2010). *Sosyal Girişimcilik*. Ankara: Efil Yayınevi.
- Leadbeater, C. (1997). *The Rise of the Social Entrepreneur*. London: Demos.
- Light, Paul. C. (2009). *The Search for Social Entrepreneurship*. Washington, DC: Brookings Institution Press.
- Marques, L. A. and Albuquerque, C. (2012). Entrepreneurship Education and the Development of Young People Life Competencies and Skills. *ACRN Journal of Entrepreneurship Perspectives*, 1 (2), pp. 55-68.
- Öner, M. A. (2003). *Kavram Kargaşası, Üçüncü sektör ?=Sivil Toplum*. http://www.maoner.com/2002_04_st_us.pdf, Erişim: 19.07.2015.
- Waddock, S. A. ve Post, J. E. (1991). *Social Entrepreneurs and Catalytic Change*. *Public Administration Review*. 51 (5): 393-401
- Wu, H. (2011). Social Impact of Volunteerism. *Atlanta, GA: Points of Light Institute*. http://www.pointsoflight.org/sites/default/files/sitecontent/files/social_impact_of_volunteerism_pdf, Erişim: 20.07.2015.

- <http://www.pointsoflight.org>, Erişim: 20.07.2015.
- <http://www.tema.org.tr>, Erişim: 20.07.2015.
- <http://www.yes.org.uk>, Erişim: 20.07.2015.
